

С. М. Геник ЗОРИ НЕ ГАСНУТЬ

Рецензія на книгу: Ольга Матвіївна Авілова (1918–2009): біобібліографічний покажчик / В. Г. Гетьман, І. В. Козлик, П. П. Сокур, М. М. Багіров, А. В. Макаров; відпов. ред. В. Г. Гетьман та І. В. Козлик. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2018. – 208 с.: іл. (до 100-річчя від дня народження О. М. Авілової)

ДУ «Національний інститут фізичної та пульмонології ім. Ф. Г. Яновського НАМН України»

Мовити про творчу постать української будівничої пульмонології і торакальної хірургії, вченого світового рівня Ольгу Матвіївну Авілову і легко, і знову ж таки не просто. Легко тому, що медицина була її звитягою і самозреченням. Вона жила медициною, жила лікарнею. В неї не було нічого іншого, крім медицини, окрім лікування і вивчення нових варіантів лікування. А непросто – хоча б тому, що вона зовсім не схожа на багатьох з тих, хто тримали і тримають у руці скальпель. Вона, як у калейдоскопі, висвічується найнесподіванішими гранями: обпалена війною, вогнем, димом, порохом, холодом та брудом зразу після закінчення медичного інституту, без партійної залежності, пішки дійшла до Праги, і якраз тоді вигранився в молодого військового лікаря характер хірурга. Дні і ночі над операційним столом, без перепочинку, завжди за складних обставин, іноді просто неба, тяжкі втрати, врятовані життя — ось в яких умовах модифікувалась сила, мужність, мудрість, послідовність і наполегливість. Пригоєні часом рани, неповторні людські долі і характери озовуться у післявоєнній потребі дня: досягнути, осмислити, засвоїти, покласти собі глибокими зарубинами, аби відтак розробити більше 50-ти варіантів оперативних відновлювано-пластичних втручань на трахеї і бронхах, гортанно-трахеальному відрізу дихальних шляхів, включаючи анестезіологічне забезпечення виконання цих операцій.

Головний торакальний хірург МОЗ України, завідувач кафедри торакальної хірургії пульмонології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, учень О. М. Авілової професор В. Г. Гетьман і завідувач кафедри світової літератури і порівняльного літературознавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника професор І. В. Козлик здійснили величезну роботу, наукове подвижництво, бо в час наукового егоїзму мало поціновувачів учених світового масштабу, а тим паче в сфері медицини. При допомозі учнів О. М. Авілової, членів заснованої нею кафедри, професорів П. П. Сокура, А. В. Макарова та М. М. Багірова глибоко розкрили багатогранний творчий доробок Ольги Матвіївни Авілової. У підготовленому ними ювілейному виданні вперше введено у фаховий медичний текстовий простір скрупульозно зібраний, систематизований, належним чином верифікований, підтверджений документами і архівними джерелами матеріал про життя, діяльність та наукову спадщину О. М. Авілової. Вражає фактологічна база, на основі якої писалася рецензована книга. Як наслідок, читач одержав оригінальне, цілісне, тематично центроване, концептуально повновартісне і логічно структуроване наукове видання.

Рецензована книга складається з трьох частин:
1) *Вступ*, куди входять біографічна розвідка «Професія

як життя», фрагменти з виступів О. М. Авілової перед лікарями-курсантами, вибрані місця з її надрукованих свого часу інтерв'ю та ілюстративний блок «Життя О. М. Авілової у фотодокументах»; 2) *Бібліографічний покажчик праць О. М. Авілової*, який налічує 267 позицій і в якому бібліографічний матеріал репрезентовано за жанровим принципом (книги, статті, тези доповідей на наукових форумах і фахових конференціях, газетні публікації, патенти, раціональні пропозиції), описані наявні архівні аудіовізуальні матеріали, керівництво дисертаціями та вказані публікації про ювіляра; 3) *Спогади*, де представлено відповідні мемуарні уривки з книги учителя Ольги Матвіївни академіка М. М. Амосова «Голоси часів» (Москва, 1999) і присвяченого йому видання «Микола Амосов. Спогади сучасників» (Київ, 2015), а про свою співпрацю і спілкування з О. М. Авіловою згадують її учні, лікарі-курсанти, колеги, медичні сестри (А. В. Макаров, М. М. Багіров, П. П. Сокур, В. Г. Гетьман, Ю. Г. Віленський, Д. Ю. Кривченя, П. Д. Фомін, Ю. О. Фурманов, Ф. С. Глумчер, Т. В. Семікопна, Г. В. Шевчук, М. В. Бруско (всі — Київ), В. Г. Петрук (Житомир), А. Г. Тетянка (Умань) та М. В. Гладун (Республіка Молдова). Завершує видання «Покажчик імен», що, до речі, теж свідчить про високий рівень здійсненого науково-бібліографічного проекту.

У такий спосіб авторам рецензованого видання вдалося максимально об'єктивно і повно відтворити людську і фахову сутність постаті Ольги Матвіївни Авілової, її характер, темперамент, специфіку особистості, показати її життєвий шлях і професійне формування у їх реальній складності і неповторності. При цьому життя видатного хірурга і ученого спроектовані на конкретну добу у житті нашої країни, даючи можливість читачеві проникнути у дух життя певного історичного періоду та зрозуміти його особливості.

Можна тільки подивуватися працелюбності співавтора рецензованого видання професора-філолога І. В. Козлика, який крім активної участі у створенні ювілейного біобібліографічного покажчика, створив на пошану пам'яті видатного українського хірурга тридцятихвилинний документальний фільм-етюд «Професія як життя», який вимагає окремої розмови.

Отже, рецензована книга — це гідна шана масштабу самої постаті Ольги Матвіївни Авілової, значущості внеску, який вона зробила у розвиток української і світової хірургії, належне пошанування її пам'яті. Враховуючи фаховий рівень видання, його змістові і формальні ознаки (ступінь аналітичності, ґрунтовності, верифікованості, поєднаних з доступністю викладу гарною літературною мовою, живим стилем, багатою ілюстрованістю), воно повинно бути включене в перелік обов'язкової літератури для всіх кафедр хірургії, а також охорони здоров'я. Книга про О. М. Авілову повинна дійти до кожного студента, лікаря, інтелігента, педагога, свідомого громадянина України. Та особливо ця книга буде корисною і повчальною тим, хто свідомо обирає свій шлях в хірургію і в науку.